

6.5.2021

Talousvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys 46/2021 vp. Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 - 2028

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ltä (jäljempänä MaRa) lausuntoa asiassa. MaRa lausuu asiasta seuraavaa.

Lakiesityksen tavoitteena on yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitetun avustusjärjestelmän selkeyttäminen, tehostaminen ja vaikuttavuuden parantaminen. Avustusjärjestelmä muodostuu kahdesta avustusmuodosta, jotka ovat yrityksen kehittämisavustus ja toimintaympäristön kehittämisavustus. Avustuksia myönnetään erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvuun ja kehittämiseen. Esitys liittyy keskeisiltä osiltaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021 – 2027 alkamiseen vuonna 2021.

Lakiesityksessä olevan selvityksen mukaan avustuksia on aikaisemmin myönnetty majoitusliikkeille ja matkailun ohjelmapalveluille. MaRa pitää hyvänä, että matkailuyritykset voivat saada avustuksia myös uusien tukiehtojen perusteella.

Suomessa matkailu luo uusia yrityksiä, infrastruktuuria, työtä ja toimeentuloa koko Suomen alueella. Matkailu on kasvanut myös rakennemuutosalueilla toisin kuin moni muu toimiala. Koronapandemia heikensi merkittävästi matkailun kokonaiskysyntää, mutta matkailun odotetaan elpyvän nopeasti pandemian hellitettyä. On hyvä, että matkailuyritykset voivat saada avustusta yritystoiminnan tai toimintaympäristön kehittämiseen koronapandemian jälkeisessä maailmassa.

Matkailuun kulutettiin Suomessa arvioiden mukaan vuonna 2019 noin 16,1 miljardia euroa. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus matkailun kokonaiskulutuksesta oli arviolta noin 31 prosenttia eli 5,0 miljardia euroa vuonna 2019. Matkailun osuus Suomen kokonaisviennistä oli ennen koronaepidemiaa 5,2 % ja palveluviennistä noin 16 %. Suomessa matkailun kokonaisvaikutus bruttokansantuotteeseen on noin 8 prosenttia vuonna 2019. Kokonaisvaikutukseen sisältyvät suorat, epäsuorat ja välilliset (sellaisten henkilöiden kulutus, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti matkailualan palveluksessa) vaikutukset (lähde: Tilastokeskus ja World Travel & Tourism Council 2020).

1. Avustuksen kohdentamisesta

Hallituksen esityksessä todetaan, että ohjelmakautta 2021–2027 koskevien EU:n asetusesitysten mukaan Euroopan aluekehitysrahoituksella tuetaan erityisesti pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä, tutkimus- ja innovointivalmiuksia ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönottoa, hiilineutraalisuuden edistämistä, energia- ja materiaalitehokkuutta, digitalisaation hyödyntämistä sekä liiketoimintaosaamisen kehittämistä älykkääseen erikoistumiseen, teollisuuden muutosprosessiin ja yrittäjyyteen liittyen. Kehittämishankkeissa arvioidaan painottuvan aiempaan ohjelmakauteen verrattuna enemmän erityisesti energia- ja materiaalitehokkuutta, vähähiilisyttä sekä digitalisaatiota edistävät toimet.

MaRa katsoo, että avustusten kohdentaminen on perusteltu. Matkailuyrityksissä on jo käynnissä monia materiaali- ja energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen ja digitalisaatioon liittyä toimia. Mahdollisuus saada tukea kehitystyötä varten on tärkeää matkailualan pienille ja keskisuurille yrityksille.

Avustusten kohdentamisalan laajuus ja uutta ohjelmakautta koskevat EU-asetukset lisäävät avustushakemusten sisällölle asetettavia vaateita. Siksi on tärkeää, että avustusten hakemisessa käytettävä sähköinen järjestelmä ohjaa yrityksiä avustusten tekemisessä. On myös hyvä, että ennakon käyttämistä avustusten hakemisessa lisätään, ja samalla kevennetään maksatushakemusten tekemiseen liittyvää hallinnollista taakkaa.

2. Kehittämisavustuksen myöntäminen poikkeuksellisissa olosuhteissa

Lakiesityksen 29 §:n 1 momentissa säädetään, että avustuksia voitaisiin myöntää valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja sellaisissa normaaliolojen erityisen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka merkittävällä tavalla äkillisesti ja ennalta-arvaamattomasti aiheuttaisivat merkittäviä muutoksia

yritysten toimintaympäristöön ja toimintaedellytyksiin. Erityisen poikkeuksellisilla olosuhteilla tarkoitettaisiin covid-19-pandemian tyyppisiä kriisitilanteita, joiden perusteella ei olisi mahdollista todeta valmiuslaissa tarkoitettujen poikkeusolojen vallitsevan. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksellisissa olosuhteissa myönnettävän kehittämisavustuksen edellytyksistä.

MaRa toteaa, että covid-19-pandemian alkuvaiheessa matkailu- ja ravintola-alan yrityksille myönnettiin Business Finlandin hallinnoimaa kehitysrahoitusta. Rahoituksesta saadut kokemukset osoittivat, että tämännäköinen rahoitus ei sovellu hyvin tilanteeseen, jossa yritykset tarvitsevat tukea erityisesti maksuvalmiutensa turvaamiseen. **MaRa katsoo, että kehittämisavustuksia ei ole välttämätöntä myöntää poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Jos kehittämisavustuksia myönnetään poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella, ne on kohdennettava hankkeisiin, jolla kehitetään toimintaa muuttuneiden olosuhteiden vuoksi.** Tällaisia hankkeita voivat olla liiketoiminnan suuntaaminen uudelleen, tuotannon uudelleenorganisointi tai muuttuneeseen toimintaympäristöön liittyvä osaamisen vahvistaminen.

Poikkeusoloissa on tärkeämpää, että valtioneuvosto antaa lyhyellä varoitusaajalla lakiesityksiä, joiden tarkoituksena on tukea yritysten maksuvalmiuden säilymistä kriisin aikana. Kehittämisrahoitus voi vähentää panostuksia, joita voidaan kohdentaa yritysten säilymisen kannalta välttämättömään kriisirahoitukseen. **MaRan kokemusten mukaan kehittämisrahoitus on liian hitaasti vaikuttava väline covid-19-pandemian kaltaisissa kriisitilanteissa.**

Kunnioittavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongresseja, messuja ja tapahtuma-alan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.